

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ?

Οικονομική Επιστήμη

Με τι ασχολείται η Οικονομική Επιστήμη;

- Η λέξη οικονομία προέρχεται από την αρχαία ελληνική «οικονομία» (= «οικος» + «νέμομαι»), που σημαίνει διαχείριση της οικίας, δηλαδή του νοικοκυριού]
- Κάθε κοινωνία πρέπει να αντιμετωπίσει το λεγόμενο «Οικονομικό Πρόβλημα». Είναι το πρόβλημα που προκύπτει εξαιτίας της διαφοράς που υπάρχει μεταξύ του πλήθους των αναγκών που οι άνθρωποι επιδιώκουν να ικανοποιήσουν και της περιορισμένης ποσότητας των αγαθών που υπάρχουν για την ικανοποίηση των αναγκών αυτών. Η περιορισμένη ποσότητα των αγαθών οφείλεται στην περιορισμένη ποσότητα (στενότητα) των παραγωγικών συντελεστών.
- Μία κοινωνία όπως και ένα νοικοκυριό καλούνται να λάβουν αποφάσεις όπως:
 - ποιος θα δουλέψει;
 - τι αγαθά και σε ποιες ποσότητες θα παραχθούν;
 - ποια είναι τα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν στην παραγωγική διαδικασία;
 - σε ποιες τιμές θα πουληθούν τα αγαθά;

Πόροι

Η διαχείριση των πόρων (ή εισροών ή παραγωγικών συντελεστών) είναι σημαντική γιατί αυτοί είναι περιορισμένοι.

Σπανιότητα (Scarcity). . . Η κοινωνία έχει περιορισμένους πόρους και συνεπώς δε μπορεί να παράγει όλες τις ποσότητες των αγαθών.

Με τον όρο περιορισμένοι πόροι αναφερόμαστε στην έννοια των παραγωγικών συντελεστών ή εισροών.

Παραγωγικοί Συντελεστές:

Πρωταρχικοί:

Η εργασία (εξειδικευμένη, ανιδεϊκευτη)

Γη (καλλιέργια, δόμηση, ορυκτός πλούτος, νερό, αέρας κτλ)

Το κεφάλαιο (αγαθά που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή άλλων αγαθών π.χ. μηχανήματα, εργοστάσια, δρόμοι, Η/Υ κτλ)

Το κεφάλαιο δεν είναι πρωτογενής αλλά παράγωγος συντελεστής, δηλαδή συντελεστής που έχει ο ίδιος παραχθεί από συνδυασμό των υπολοίπων.

Συμπληρωματικοί:

Η τεχνολογία (το σύνολο των επιστημονικών γνώσεων, των αποτελεσμάτων της εφαρμοσμένης έρευνας που εφαρμόζονται στην παραγωγή).

Τεχνογνωσία (η γνώση και η ικανότητα χρήσης της τεχνολογίας)

Η επιχειρηματικότητα (ικανότητα και πρωτοβουλία οργάνωσης και συνδυασμού των υπολοίπων παραγωγικών συντελεστών για την παραγωγή αγαθών)

Αγαθά

Ενώ οι πόροι και κατ' επέκταση τα αγαθά είναι περιορισμένα οι ανάγκες των ανθρώπων φαίνεται να είναι απεριόριστες.

Οικονομική είναι η μελέτη του τρόπου με τον οποίο οι κοινωνίες χρησιμοποιούν τους σπανίζοντες πόρους τους για να παραγάγουν πολύτιμα αγαθά και να τα διανεμούν μεταξύ των μελών τους.

Τα αγαθά που αυτά που μπορούν να παραχθούν σε περιορισμένη ποσότητα λόγω της σπανιότητας των πόρων ονομάζονται **οικονομικά αγαθά** σε αντιδιαστολή με τα **ελεύθερα αγαθά** όπως ο αέρας, η άμμος και το θαλασσινό νερό.

Κάποια οικονομικά αγαθά προορίζονται για κατανάλωση και κάποια άλλα για να χρησιμοποιηθούν στην παραγωγή άλλων αγαθών.

Κάποια οικονομικά αγαθά παράγονται από τον ιδιωτικό τομέα ενώ κάποια άλλα από το δημόσιο τομέα

Τα 3 θεμελιώδη ερωτήματα

Τι;

Μια κοινωνία πρέπει να αποφασίσει την ποσότητα την οποία θα παράγει από το σύνολο των αγαθών και των υπηρεσιών και σε ποια χρονική στιγμή

- Θα παράξουμε πίτσες ή πουκάμισα σήμερα;
- Λιγά λινά ή πολλά συνθετικά;
- Θα παράξουμε περισσότερα καταναλωτικά αγαθά (όπως πίτσες) ή περισσότερα επενδυτικά αγαθά (μηχανές που φτιάχνουν πίτσες)

Πως;

Μια κοινωνία πρέπει να αποφασίσει ποιοι θα πραγματοποιούν την παραγωγή, με ποιους παραγωγικούς συντελεστές και ποιες τεχνικές θα χρησιμοποιηθούν.

- Πως θα παράξουμε τα αγαθά που αποφασίσαμε;
- Ποιοι θα είναι οι αγρότες και ποιοι οι δάσκαλοι;
- Θα παράγουμε ηλεκτρικό ρεύμα από λιγνίτη, πετρέλαιο ή από τον ήλιο;

Για ποιον;

Μια κοινωνία πρέπει να αποφασίσει πως θα διανείμει στα μέλη της τα αγαθά που έχει παράξει.

- Θα τα μοιράσουμε ίσα;
- Θα δώσουμε περισσότερα σε αυτόν που κατέχει τη μηχανή που τα φτιάχνει ή στον εργάτη που δούλεψε τη μηχανή;
- Σε αυτούς που δε συμμετείχαν καθόλου στην παραγωγή θα δώσουμε κάτι ή θα τους αφήσουμε να λιμονοκτήσουν;

Πως απαντούν οι κοινωνίες στα 3 ερωτήματα

Οικονομικό σύστημα: Αποτελείται από το σύνολο των νόμων, των κανονισμών, των εθίμων και των συνηθειών που ισχύουν σε μια κοινωνία και διέπουν τις οικονομικές σχέσεις των νοικοκυριών, των επιχειρήσεων, του κράτους και γενικά των φορέων της οικονομικής δραστηριότητας.

Κεντρικά Κατευθυνόμενη Οικονομία

Το κράτος που είναι ιδιοκτήτης των μέσων παραγωγής, λαμβάνει όλες τις σημαντικές αποφάσεις σχετικά με το τι θα παραχθεί, πως θα παραχθεί πως θα διανεμηθεί.

Οικονομία της αγοράς.

Τα άτομα και οι επιχειρήσεις λαμβάνουν τις αποφάσεις γύρω από την παραγωγή και την κατανάλωση.

Τι θα παραχθεί;

Αυτό που έχει μεγαλύτερη χρησιμότητα για τους καταναλωτές και κατ' επεκτάση μεγαλύτερη ζήτηση και κέρδη για τις επιχειρήσεις.

Πως θα παραχθεί;

Με το μικρότερο δυνατό κόστος

Για ποιον θα παραχθεί

Για αυτούς που θα δαπανήσουν τα εισοδήματά τους από τους μισθούς και την περιουσία τους.

Μικτή οικονομία

Καμία σύγχρονη κοινωνία δεν εμπίπτει απόλυτα στο ένα ή στο άλλο σύστημα.

Οι περισσότερες συνδυάζουν λιγότερο ή περισσότερο στοιχεία και των δύο συστημάτων.

10 αρχές της οικονομικής

1. Οι άνθρωποι συνήθως αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της ανταλλαγής
2. Το κόστος ενός αγαθού/υπηρεσίας (μιας επιλογής) είναι αυτό που δίνει κάποιος ώστε να αποκτήσει το αγαθό αυτό (επιλέξει).
3. Οι άνθρωποι (συνήθως) σκέφτονται ορθολογικά και οι επιλογές τους υπόκεινται σε ανάλυση κόστους-ωφέλους.
4. Οι άνθρωποι ανταποκρίνονται στα κίνητρα.
5. Η συναλλαγή βελτιώνει τη θέση όλων όσων λαμβάνουν μέρος σε αυτή.
6. Κατά κανόνα οι αγορές είναι καλός τρόπος για την οργάνωση της οικονομικής δραστηριότητας.
7. Μερικές φορές η παρέμβαση του κράτους ενδέχεται να βελτιώσει τα οικονομικά αποτελέσματα.
8. Το βιοτικό επίπεδο εξαρτάται από την αξία της παραγωγής μίας οικονομίας
9. Οι τιμές αυξάνονται όταν το κράτος εκδίδει απεριόριστη ποσότητα χρήματος
10. Η κοινωνία βραχυχρόνια αντιμετωπίζει το πρόβλημα της επιλογής μεταξύ πληθωρισμού και ανεργίας

Αντικείμενα μελέτης της οικονομικής

- Μελετά πως οι τιμές της εργασίας, του κεφαλαίου και της γης ορίζονται στην οικονομία και πως χρησιμοποιούνται για την κατανομή των παραγωγικών πόρων.
- Διερευνά τη συμπεριφορά των χρηματαγορών και αναλύει πως κατανέμουν το κεφάλαιο στην υπόλοιπη οικονομία.
- Εξετάζει τη διανομή του εισοδήματος και υποδεικνύει τρόπους με τους οποίους θα μπορούσε να δοθεί βοήθεια στους φτωχούς, χωρίς να προκληθεί βλάβη στην οικονομία.
- Εξετάζει την επίδραση των δημόσιων δαπανών, των φόρων και των ελλειμμάτων του κρατικού προϋπολογισμού στην ανάπτυξη.
- Μελετά τις διακυμάνσεις στην ανεργία και στην παραγωγή, που σχηματίζουν τον οικονομικό κύκλο και επεξεργάζεται μέτρα οικονομικής πολιτικής για την πραγματοποίηση της οικονομικής μεγέθυνσης.
- Εξετάζει τα πρότυπα εμπορίου μεταξύ κρατών και αναλύει τις συνέπειες των εμπορικών φραγμών.
- Διερευνά την οικονομική μεγέθυνση στις αναπτυσσόμενες χώρες και εισηγείται τρόπους ενθάρρυνσης της αποτελεσματικής χρήσης των παραγωγικών πόρων.

Κυριότεροι οικονομικοί στόχοι των σύγχρονων κοινωνιών

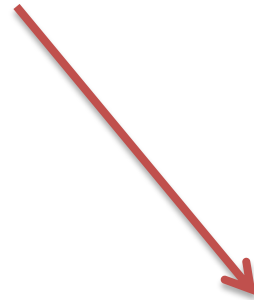
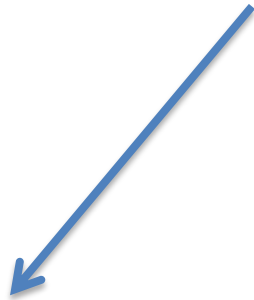
- Πλήρης απασχόλησης.
- Οικονομική πρόοδος.
- Σταθερότητα τιμών.
- Δικαιότερη διανομή του εισοδήματος.
- Οικονομική ασφάλεια.
- Εξισορροπημένο ισοζύγιο εξωτερικών πληρωμών.
- Ισορροπία στην παραγωγή ιδιωτικών και κοινωνικών αγαθών.
- Οικονομική ελευθερία.
- Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Χαρακτηριστικά των σύγχρονων οικονομικών συστημάτων

- Ο θεσμός της ατομικής ιδιοκτησίας.
- Ο ρόλος του ατομικού συμφέροντος.
- Ο ρόλος του χρήματος.
- Η ελευθερία επιλογής και άσκησης των οικονομικών λειτουργιών.
- Το ανταγωνιστικό σύστημα.
- Ο μηχανισμός των τιμών.
- Το οικονομικό κύκλωμα.
- Η ανάγκη για κρατική παρέμβαση.

Διακρίσεις της Οικονομικής Επιστήμης

Μικροοικονομική και Μακροοικονομική

Μικροοικονομική είναι η μελέτη του τρόπου με τον οποίο τα νοικοκυριά και οι επιχειρήσεις παίρνουν τις αποφάσεις τους και του τρόπου που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους στις αγορές. Μελετάμε δηλαδή τη διαδικασία λήψης αποφάσεων με την οποία δρουν δεδομένης τη σπανιότητας των πόρων που έχουν στη διάθεσή τους και τις επιπτώσεις αυτών των αποφάσεων στην ατομική τους ευημερία.

Μακροοικονομική είναι η μελέτη των φαινομένων που αφορούν ολόκληρη την οικονομία, όπως ο πληθωρισμός η ανεργία και η οικονομική μεγέθυνση. Μελετάμε δηλαδή την οικονομία συνολικά, προκειμένου να κατανοήσουμε τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των οικονομικών μεγεθών. Εδώ μονάδα ανάλυσης είναι συνήθως οικονομίες χωρών.

Διακρίσεις της Οικονομικής Επιστήμης

Θετική Οικονομική και Δεοντολογική Οικονομική

Η θετική οικονομική αφορά στην καταγραφή της πραγματικότητας όπως αυτή είναι. Διερευνά δηλαδή μία κατάσταση αναλύοντας το «είναι», «ήταν» ή «θα είναι». Συνήθως μελετά την ύπαρξη κάποιας σχέσης μεταξύ ορισμένων μεγεθών, η οποία είναι δυνατό να ελεγχθεί μέσα από τη διερεύνηση στοιχείων που παρέχει η πραγματικότητα. πχ:

- γιατί οι γιατροί κερδίζουν περισσότερα χρήματα από τους εργάτες;
- το ελεύθερο εμπόριο οδηγεί σε υψηλότερα ή χαμηλότερα ημερομίσθια;
- ποια θα είναι η οικονομική επίπτωση μίας αύξησης των φόρων;

Κανονιστική οικονομική

Αφορά την έκφραση τεκμηριωμένης άποψης για το πως θα έπρεπε να είναι η πραγματικότητα. Δηλαδή με βάση το «τι πρέπει να είναι» ή «τι πρέπει να γίνει» ή το «τι θα έπρεπε να είναι». Επομένως, εξαρτάται από a priori αξίες, που αναφέρονται στο τι θεωρείται επιθυμητό ή μη επιθυμητό.

Πχ: - τα οφέλη στα εισοδήματα από την αύξηση του κατώτατου μισθού είναι προτιμότερα από την οποιαδήποτε οριακή μείωση στο επίπεδο της απασχόλησης

- η κυβέρνηση θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να συλλέγει από τις καπνοβιομηχανίες τα κόστη της περίθαλψης για ασθένειες που σχετίζονται με τον καπνό.

Διακρίσεις της Οικονομικής Επιστήμης

Στατική και Δυναμική

Στατική οικονομική

Αφορά στην καταγραφή της πραγματικότητας σε ένα συγκεκριμένο χρονικό σημείο A χωρίς να λαμβάνει υπόψη τον παράγοντα χρόνο.

Δυναμική οικονομική

Λαμβάνει υπόψη της τον παράγοντα χρόνο αναλύοντας όλες τις μεταβολές που συνέβησαν κατά τη διαδρομή από το σημείο B στο σημείο A.

Επιστημονική μέθοδος

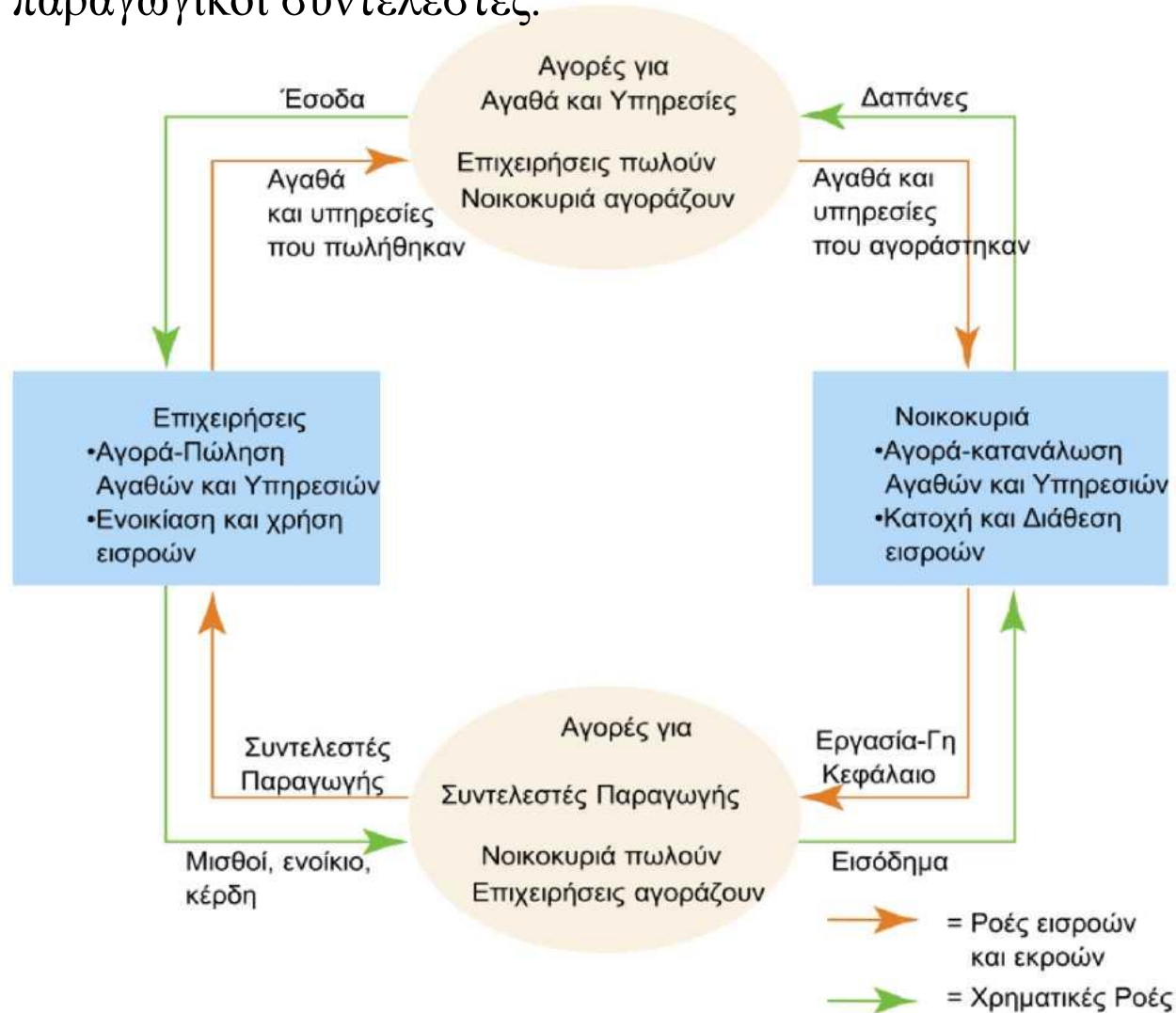
- Οι οικονομολόγοι προσεγγίζουν τη μελέτη της Οικονομικής με τον ίδιο, σε μεγάλο βαθμό, τρόπο που ο φυσικός προσεγγίζει τη μελέτη της ύλης. Επιστούν θεωρίες, συλλέγουν στοιχεία και αναλύουν κατόπιν τα στοιχεία αυτά, στην προσπάθειά τους να επαληθεύσουν ή να απορρίψουν τις θεωρίες τους.
- Αντιμετωπίζουν όμως ένα βασικό εμπόδιο, πειράματα είναι δύσκολο να γίνουν στην Οικονομική.
- Για το λόγο αυτό παρατηρούν την κοινωνία και συλλέγουν και αναλύουν δεδομένα κάνοντας στατιστικές αναλύσεις (οικονομετρία: χρήση εργαλείων της στατιστικής για τη διαχείριση δεδομένων και της εξαγωγή σχέσεων). Πχ. ένας πόλεμος στη Μέση Ανατολή διακόπτει τη ροή του αργού πετρελαίου, η τιμή του εκτοξεύεται στα ύψη σε όλο τον κόσμο. Για τον οικονομολόγο, είναι μία ευκαιρία να μελετήσει τις επιπτώσεις που έχει η μεταβολή της προσφοράς ενός κρίσιμου φυσικού πόρου στις οικονομίες όλου του κόσμου.
- Δημιουργούν αφαιρετικά υποδείγματα τα οποία βασίζονται σε υποθέσεις. Π.χ. για τη μελέτη των επιπτώσεων του διεθνούς εμπορίου, για παράδειγμα, μπορούμε να υποθέσουμε ότι ο κόσμος αποτελείται από μόνο δυο χώρες και ότι κάθε χώρα παράγει μόνο δυο αγαθά. Φυσικά, ο πραγματικός κόσμος αποτελείται από δεκάδες χώρες, καθεμία από τις οποίες παράγει χιλιάδες διαφορετικά είδη αγαθών. Υποθέτοντας, όμως, ότι ο κόσμος αποτελείται από δυο χώρες που καθεμία παράγει μόνο δυο αγαθά, μπορούμε να εστιάσουμε τη σκέψη μας στα ουσιώδη.

Συχνά σφάλματα λογικής

- Δύο μεγέθη που έχουν κάποια σχέση (συμμεταβάλλονται θετικά ή αρνητικά) μεταξύ τους δε σημαίνει απαραίτητα ότι έχουν και σχέση αιτίου-αιτιατού. Π.χ αν βάλουμε ένα κοινό τεστ σε παιδιά ηλικίας 5-11 ετών θα παρατηρήσουμε ενδεχομένως ότι τα παιδιά που είχαν καλύτερες επιδόσεις είχαν και μεγαλύτερο ύψος. Αυτό δε σημαίνει ότι οι επιδόσεις οφείλονται στο ύψος αλλά στις γνώσεις που έχουν λόγω των περισσότερων ετών στο εκπαιδευτικό σύστημα.
- Η αδυναμία να κρατάμε στην πραγματικότητα τους λοιπούς παράγοντες αμετάβλητους (*ceteris paribus*) μπορεί να οδηγήσει σε σφάλματα. Πχ στις ΗΠΑ το 1964 έγιναν κάποιες φορολογικές περικοπές και στη συνέχεια αυξήθηκαν τα δημόσια έσοδα. Όλοι πίστεψαν ότι οφειλόταν σε αυτό. Μελέτες έδειξαν ότι τα δημόσια έσοδα θα μπορούσαν να είναι αποτέλεσμα της απελευθέρωσης πόρων.
- Το σφάλμα της σύνθεσης. Μερικές φορές θεωρούμε αυτονόητο ότι αυτό που ισχύει για μία μονάδα του συστήματος ισχύει για όλο το σύστημα. Π.χ. αν ένας γεωργός αυξήσει την παραγωγή του θα κερδίσει. Αν την αυξήσουν όλοι θα χάσουν και γι' αυτό έχουμε τις χωματερές. Επίσης αν ένας από εμάς αποκτήσει περισσότερα λεφτά θα βελτιώσει τη θέση του. Αν όλοι αποκτήσουν περισσότερα λεφτά;

Το οικονομικό κύκλωμα

Το οικονομικό κύκλωμα είναι μια γραφική απεικόνιση που δείχνει τον τρόπο με τον οποίο ρέουν μεταξύ νοικοκυριών και επιχειρήσεων χρηματικές μονάδες, αγαθά και παραγωγικοί συντελεστές.

Στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών:

- Οι επιχειρήσεις προσφέρουν/ πωλούν
- Τα νοικοκυριά αγοράζουν

Στις αγορές συντελεστών παραγωγής:

- Τα νοικοκυριά προσφέρουν
- Οι επιχειρήσεις ζητούν

Ροές εντός του οικονομικού κυκλώματος

- Τα νοικοκυριά προσφεύγουν στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών και αγοράζουν αγαθά και υπηρεσίες προσφέροντας χρήματα από το εισόδημά τους.
- Από την κατανάλωση των αγαθών αυτών προκύπτουν τα έσοδα των επιχειρήσεων
- Με τα έσοδα αυτά οι επιχειρήσεις αγοράζουν παραγωγικούς συντελεστές (εργασία, γη, κεφάλαιο) από τα νοικοκυριά δίνοντας χρήματα τα οποία έχουν αποκτήσει από την πώληση των αγαθών και των υπηρεσιών στα νοικοκυριά.
- Οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν τους παραγωγικούς συντελεστές για να παραγάγουν αγαθά και υπηρεσίες τα οποία πωλούν στα νοικοκυριά.
- Από την αγορά παραγωγικών συντελεστών προκύπτει το εισόδημα των νοικοκυριών το οποίο χρησιμοποιούν για να αγοράσουν τα αγαθά και οι υπηρεσίες που παράγουν οι επιχειρήσεις

Καμπύλη Παραγωγικών Δυνατοτήτων

Μία χώρα:

- παραγει δυο προϊόντα (τρόφιμα και όπλα)
- η ποσότητα και η ποιότητα των παραγωγικών συντελεστών που διαθέτει η οικονομία είναι δεδομένες.
- η χώρα έχει δεδομένες τεχνολογικές γνώσεις που μπορεί να χρησιμοποιήσει.
- οι παραγωγικοί συντελεστές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να παράγουν εναλλακτικά τρόφιμα ή/και όπλα.
- ολοι οι παραγωγικοί συντελεστές απασχολούνται πλήρως και με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Σημείο	Τρόφιμα <i>y</i> (τόνοι)	Μεταβολή στην παραγωγή τροφίμων	Όπλα <i>χ</i> (τόνοι)	Μεταβολή στην παραγωγή όπλων
A	105	-	0	-
B	100	-5	20	+20
Γ	90	-10	40	+20
Δ	70	-20	60	+20
E	40	-30	80	+20
Z	0	-40	100	+20

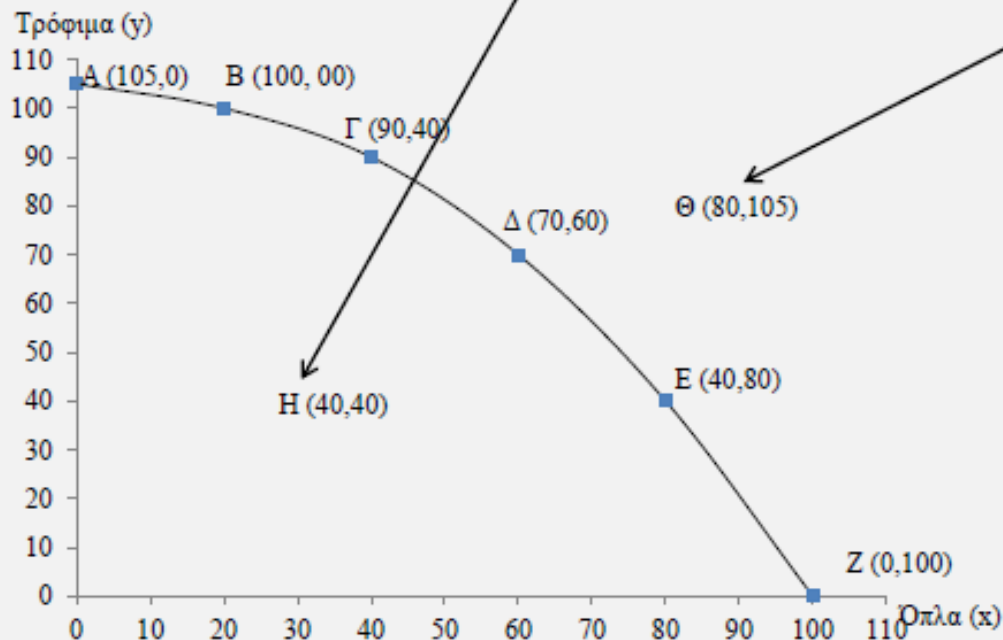
Η στήλη 3 δείχνει το κόστος ευκαιρίας (ποσότητα του αγαθού που θυσιάζεται)

Έχουμε φθίνουσες αποδοσεις διότι οι παραγωγικοί συντελεστές δεν είναι το ίδιο κατάλληλοι για την παραγωγή εναλλακτικών αγαθών.

Καμπύλη Παραγωγικών Δυνατοτήτων

Η καμπύλη Α, Β, Γ, Δ, Ε, Ζ ονομάζεται καμπύλη δυνατοτήτων παραγωγής και δείχνει τις μεγαλύτερες δυνατές ποσότητες των δύο αγαθών (άριστους συνδυασμούς) που μπορεί να παράγει η οικονομία. Παρατηρούμε ότι όσο αυξάνει η παραγωγή του y οι μονάδες x που πρέπει να θυσιαστούν αυξάνονται. Αυτό συμβαίνει γιατί ισχύει ο νόμος των φθινουσών αποδόσεων.

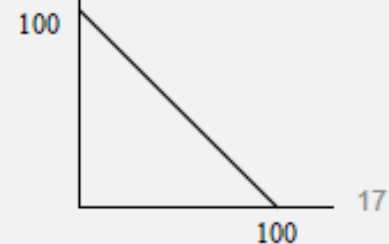
Συνδυασμοί που βρίσκονται αριστερά της καμπύλης (π.χ. Η) είναι εφικτοί αλλά δείχνουν ότι η οικονομία έχει υποαπασχολούμενους πόρους

$$\frac{dy}{dx} = \text{οριακός λόγος μετασχηματισμού}$$

Συνδυασμοί που βρίσκονται δεξιά της καμπύλης (π.χ. Θ) είναι ανέφικτοι

Το σχήμα της είναι κοίλο εξαιτίας του νόμου των φθινουσών αποδόσεων. Αν δεν ισχύει ο νόμος θα είναι έτσι

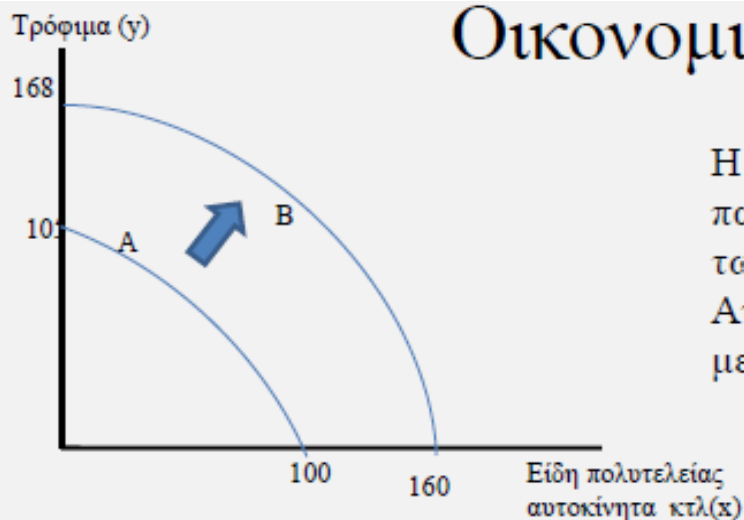

Οικονομική μεγέθυνση

Μεγάλο μέρος της οικονομικής δραστηριότητας συνεπάγεται παραίτηση από την τρέχουσα κατανάλωση με σκοπό την αύξηση του κεφαλαίου μας.

Κάθε φορά που επενδύουμε κατασκευάζοντας ένα νέο εργοστάσιο ή ένα νέο δρόμο ή αυξάνουμε τα χρόνια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης ή επενδύουμε σε έρευνα και καινοτομία ενισχύουμε τη μελλοντική παραγωγικότητα της οικονομίας μας και ενισχύουμε τη μελλοντική κατανάλωση.

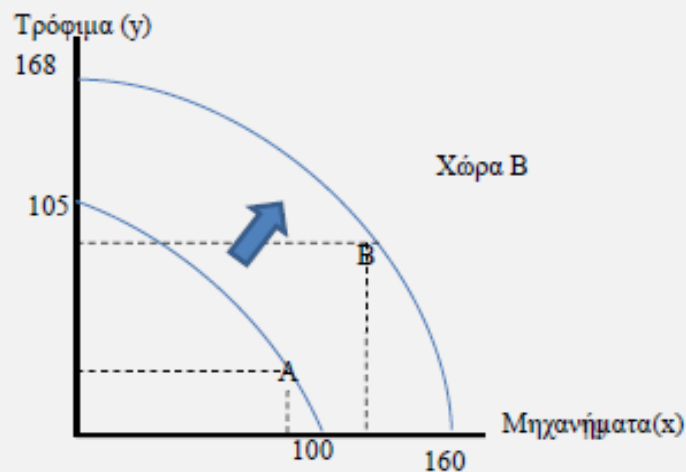
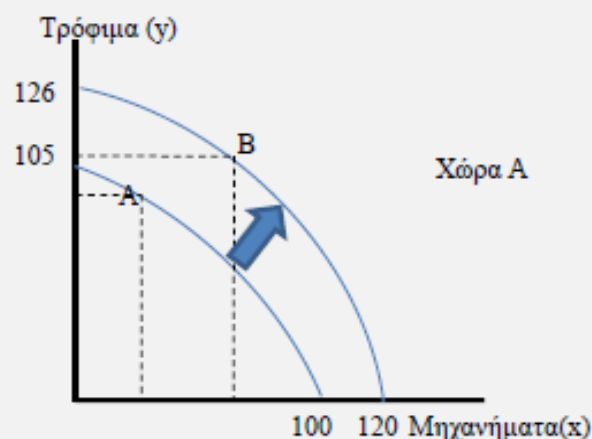
Οικονομική μεγέθυνση

Η αύξηση ή η βελτίωση της ποιότητας των παραγωγικών συντελεστών οδηγούν στην αύξηση των παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας. Αυτό απεικονίζεται με μετατόπιση της καμπύλης μετασχηματισμού προς τα δεξιά

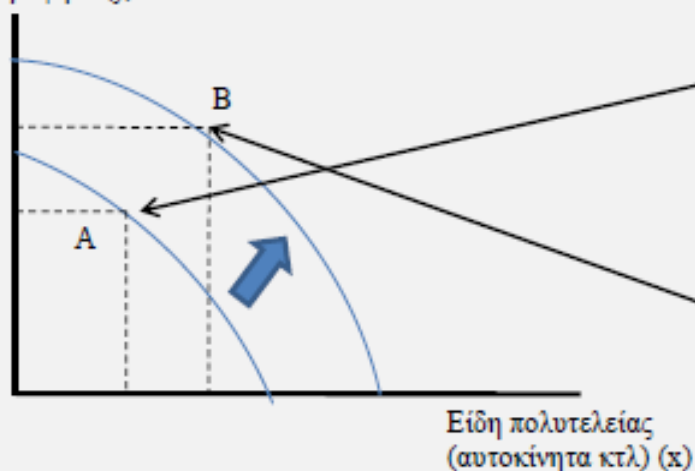
Η χώρα A επιλέγει να καταναλώσει περισσότερα τρόφιμα και παράγει λιγότερο κεφαλαιουχικό εξοπλισμό. Η μεγέθυνσή της είναι χαμηλή.

Η χώρα B επιλέγει να καταναλώσει λιγότερα τρόφιμα ώστε να παράγει περισσότερο κεφαλαιουχικό εξοπλισμό και να έχει μεγαλύτερη μεγέθυνση στο μέλλον.

Οικονομική μεγέθυνση

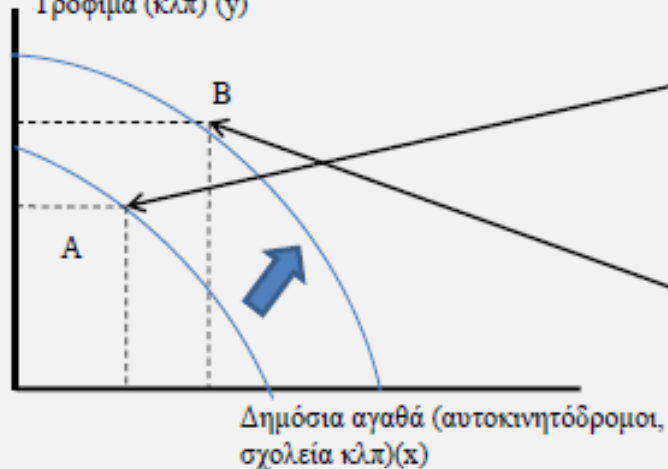
Τρόφιμα (y)

Αρχικά η χώρα είναι φτωχή και επιλέγει να αφιερώσει σχεδόν όλους της τους πόρους στην παραγωγή τροφίμων.

Μετά τη μεγέθυνση έχει τη δυνατότητα να αυξήσει την παραγωγή αγαθών πολυτελείας (συγκριτικά με την παραγωγή τροφίμων)

Ιδιωτικά αγαθά
Τρόφιμα (κλπ) (y)

Αρχικά η χώρα είναι φτωχή και επιλέγει να αφιερώσει σχεδόν όλους της τους πόρους στην παραγωγή τροφίμων.

Μετά τη μεγέθυνση έχει τη δυνατότητα να αυξήσει την παραγωγή δημοσίων αγαθών όπως αυτοκινητόδρομους, σχολεία, νοσοκομεία κτλ, ώστε να βελτιωθεί η ευημερία του κοινωνικού συνόλου.

Οικονομικά συστήματα

Ο ρόλος της αγοράς

- Με τον όρο αγορά περιγράφουμε μια διαδικασία με την οποία οι αποφάσεις των νοικοκυριών σχετικά με την κατανάλωση, οι αποφάσεις των επιχειρήσεων σχετικά με την παραγωγή και οι αποφάσεις των εργαζομένων σχετικά με την εργασία που θα παρέχουν συντονίζονται μέσω του μηχανισμού των τιμών.
- Η αγορά μπορεί να αναφέρεται σε ένα ή περισσότερα αγαθά, π.χ. η αγορά ενδυμάτων, η λαϊκή αγορά της Κοζάνης, κλπ. Μπορεί να είναι γεωγραφικά εντοπισμένη, π.χ. ο δρόμος της πόλης όπου βρίσκονται εμπορικά καταστήματα, η κεντρική λαχαναγορά, κλπ. Μπορεί όμως να μην έχει γεωγραφική διάσταση και να παίρνει το όνομα του αγαθού ή της υπηρεσίας που αποτελεί αντικείμενο αγοραπωλησίας, π.χ. η αγορά ακινήτων, η τραπεζική αγορά, η αγορά εργασίας, κλπ.
- Ο μηχανισμός των τιμών παίζει κυρίαρχο ρόλο στο σχηματισμό των αγορών και γενικά στον τρόπο με τον οποίο επιλύεται το κεντρικό οικονομικό πρόβλημα του τί, πώς και για ποιόν θα παραχθούν αγαθά και υπηρεσίες. Μέσω του μηχανισμού των τιμών ανακατανέμονται πόροι έτσι ώστε να ικανοποιούνται οι κατά περίπτωση απαιτήσεις της κοινωνίας. Ο τρόπος λειτουργίας των αγορών καθορίζει και το είδος του οικονομικού συστήματος που επικρατεί σε μια χώρα.

Οικονομικά συστήματα

Ελεύθερη αγορά

Όταν η αγορά λειτουργεί χωρίς κρατική παρέμβαση τότε ονομάζεται ελεύθερη αγορά. Η άποψη ότι τα άτομα όταν επιδιώκουν την ικανοποίηση των συμφερόντων τους χωρίς την παρέμβαση του κράτους και αυτό συνολικά οδηγεί στην καλύτερη δυνατή επίλυση του οικονομικού προβλήματος ανάγεται από τον Άνταμ Σμιθ. Στο περίφημο βιβλίο του Ο Πλούτος των Εθνών, ο Σμιθ ανέπτυξε τη θεωρία ότι τα άτομα επιδιώκοντας το ατομικό τους συμφέρον καθοδηγούνται από ένα αόρατο χέρι και ενεργούν έτσι ώστε συνολικά εξυπηρετούνται τα συμφέροντα του κοινωνικού συνόλου.

Οικονομικά συστήματα

Η κεντρικά ελεγχόμενη οικονομία

Όταν όλες οι αποφάσεις για την παραγωγή και την κατανάλωση των αγαθών λαμβάνονται από την κυβέρνηση τότε έχουμε μια κεντρικά ελεγχόμενη οικονομία. Το κράτος προγραμματίζει τί, πώς και για ποιόν θα παραχθεί. Φυσικά είναι αδύνατον να γίνει αυτό σε πλήρη βαθμό και δεν υπήρξε ποτέ μια απολύτως κεντρικά ελεγχόμενη οικονομία. Ωστόσο, η Κίνα, η Κούβα, οι χώρες του πρώην Σοβιετικού μπλοκ, η Βόρεια Κορέα, κλπ. σε μικρό ή μεγαλύτερο βαθμό είχαν κεντρικά ελεγχόμενες οικονομίες.

Η μικτή οικονομία

Στις περισσότερες οικονομίες του κόσμου το κράτος και ο ιδιωτικός τομέας συνυπάρχουν και λειτουργούν ταυτόχρονα στην οικονομία. Το κράτος, με την φορολογική και νομισματική πολιτική, αναδιανέμει το εισόδημα, παρέχει υπηρεσίες και αγαθά και ρυθμίζει τον τρόπο λειτουργίας των αγορών. Στην περίπτωση αυτή έχουμε μια μικτή οικονομία. Ο βαθμός παρέμβασης του κράτους βέβαια ποικίλει πολύ και μπορεί να έχουμε οικονομίες με πολύ εκτεταμένη παρέμβαση όπως π.χ. η Σουηδία και άλλες με πολύ μικρότερη παρέμβαση όπως π.χ. οι ΗΠΑ.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Κόστος Ευκαιρίας (ΚΕ) και Καμπύλη Παραγωγικών Δυνατοτήτων

1. Μια οικονομία παράγει σε συνθήκες πλήρους απασχόλησης δύο αγαθά Χ και Υ κατά του συνδυασμούς του παρακάτω πίνακα

Συνδυασμοί	Χ	Υ
Α	0	53
Β	50	43
Γ	80	28
Δ	90	20
Ε	100	0

α) να υπολογίσετε το $ΚΕ_X$ και το $ΚΕ_Y$ σε όλους τους διαδοχικούς συνδυασμούς και να σχολιάσετε το αποτέλεσμα

β) να κατασκευάσετε την καμπύλη παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας

Απάντηση

α) Τα κόστος ευκαιρίας KE_X δίνεται από το πηλίκο

$$\text{Κόστος του αγαθού } X = \frac{\text{Μονάδες του αγαθού } Y \text{ που θυσιάζονται}}{\text{Μονάδες αγαθού } X \text{ που παράγονται}}$$

Επομένως για το KE_X έχουμε

$$\text{Από το Α στο Β:} \quad KE_X = \frac{53 - 43}{50 - 0} = \frac{10}{50} = 0,2$$

$$\text{Από το Β στο Γ:} \quad KE_X = \frac{43 - 28}{80 - 50} = \frac{15}{30} = 0,5$$

$$\text{Από το Γ στο Δ:} \quad KE_X = \frac{28 - 20}{90 - 80} = \frac{8}{10} = 0,8$$

$$\text{Από το } \Delta \text{ στο } \text{E:} \quad \text{KE}_x = \frac{20-0}{100-90} = \frac{20}{10} = 2$$

Για το KE_y έχουμε

$$\text{Από το } \text{E} \text{ στο } \Delta: \quad \text{KE}_y = \frac{100-90}{20-0} = \frac{10}{20} = 0,5$$

$$\text{Από το } \Delta \text{ στο } \Gamma: \quad \text{KE}_y = \frac{90-80}{28-20} = \frac{10}{8} = 1,25$$

$$\text{Από το } \Gamma \text{ στο } \text{B:} \quad \text{KE}_y = \frac{80-50}{43-28} = \frac{30}{15} = 2$$

$$\text{Από το } \text{B} \text{ στο } \text{A:} \quad \text{KE}_y = \frac{50-0}{53-43} = \frac{50}{10} = 5$$

Παρατηρούμε ότι τόσο το KE_x όσο και το KE_y είναι αυξανόμενα λόγω του νόμου των φθινουσών αποδόσεων.

Καμπύλη Παραγωγικών Δυνατοτήτων

